

Fejlesztő neve:

PETHŐNÉ NAGY CSILLA

Tanóra / modul címe:

**A SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS FEJLESZTÉSE KOOPERATÍV
TANULÁSSZERVEZÉSEL**

A TÉKOZLÓ FIÚ TÖRTÉNETE

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

A tékozló fiú története archetipikus történet, szereplői is archetipusok. Az irodalomban és a művészetekben a bibliai példázat óta kedvelt téma, számtalan újrairása van. A középiskolás korosztály többnyire épp a lázadás és elszakadás útját járja, így érintett a témában, személyes és erős motivációval, kritikai attitűddel fordulhat felé. A tanulók az értelmezésben, a közös gondolkodás és aktivitások során saját életvezetésükről, értékpreferenciáikról is véleményt alkothatnak, nézeteket ütköztethetnek. Közben az európai és magyar kultúra jeles alkotásaival találkoznak, vagyis a modul műveltségbővítésre is lehetőséget kínál. A témát együttműködésen alapuló tanulással, változatos tanulási technikákat használva és tanulói aktivitásokat generálva bontjuk ki. A komplex fejlesztés során különösen a szövegértési, információfeldolgozási és szövegalkotási kompetenciák fejlesztésére nyílik mód.

2. Fejlesztendő kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u>	<u>Szociális kompetenciák</u>	<u>Kognitív kompetenciák</u>
önismeret, önkontroll, alkalmazkodás és innováció, elköteleződés, tudatosság, döntéshelyzet, állásfoglalás, megbocsátás és bocsánatkérés képessége	empátia, tolerancia, alternativitás, mások megértése és fejlesztése, együttműködés	megértés, elvonatkoztatás, induktív és deduktív gondolkodás, verbalizálás, asszociáció, megfigyelés, leírás, elemzés, nézőpontváltás, adaptálás, összehasonlítás, alkotó kidolgozás, reflektálás, kritikai gondolkodás

3. Korcsoport / évfolyam:

10-11. évfolyam

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Bibliai ismeretek: példabeszéd, evangélium; saját tapasztalatok, prózapoétikai tudás, a festészet és a film formanyelvének adaptív ismerete alapszinten.

5. Eszközigény:

Digitális tábla, kivetítő, internet hozzáférés vagy: szövegek, képek, feladatok a csoportoknak és létszámnak megfelelően sokszorosítva.

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

A folyamat 3-4 tanórát vesz igénybe, és heterogén csoport-, illetve pármunkára épül. Jó, ha a tanár szorosan nyomon követi a csoportokban és párokban zajló feladatmegoldást. Ha a tanulók megakadnak, inkább kérdéssel, szempontfelvetéssel segítsen. A kooperatív egységeket kövesse frontális prezentáció, megbeszélés.

Az 1. feladatnál minden csoport más szócikkkel dolgozzon, és egy csoport egy szóhoz készítsen jelenetet.

A 2. g) jeleneteit esetleg felvehetjük kamerával, a visszánézés ugyanis mélyebb elemzés lehetőségét kínálja.

A 3. a-b) a kockázással azt teszi lehetővé, hogy a gondolkodás alacsonyabb és magasabb szintjei szempontjából (Bloom-taxonómia) is észrevételeket gyűjtsenek a tanulók. A megbeszélés során minden tanuló rendelkezni fog annyi információval, amennyi a szövegalkotási feladat sikeres megoldásához kell.

3. c) Az információelrendezés (gondolatvázlat) alapja egy koherens, jól felépített szöveg megírásának.

4. A három, észrevételekben és gondolatokban gazdag esszé részlet alkalmas a saját meglátások ellenőrzésére, de mintát is ad. Érdemes kitérni az esszé műfaji jellegzetességeire, a szubjektivitás példáira is. A három összegző ábra (Pethőné) a tanári szemléltetéshez, részösszegzéshez használható fel, igény szerint. Kivetíthető.

7. Ez a feladat már magára hagyja a tanulót. Házi feladatnak adhatjuk. Döntési szabadságot kínál, és a megtanultak, megértettek új kontextusban történő kreatív, alkotó alkalmazását várja el.

9. Az értékelés a metakognícióra épít. A visszatekintés támogatja a bevést, az önértékelés elemei tudatosítják a tanuló erőnyeit és fejlesztendő területeit, továbbá módot adnak a másik teljesítményének pozitív értékelésére.

7. Lehetséges megoldások:

R

1. Feladat

- Olvassátok el a *Magyar nyelv etimológiai szótárában* és a *Magyar nyelv értelmező szótárában* a következő szócikkeket: *pocsékol, prédál, tékozol, herdál, fecsérel, elkótyavetyél, elpazarol, elveszteget!*
- Találjatok ki és adjatok elő mindegyik szóhoz egy-egy rövid (4-6 feleletváltásból álló), szülő és gyermek közt a mai korban lejátszódó jelenetet!
- Idézz fel és mesélj el a csoportodban egy olyan történetet az életedből, amelyikre szerinted érvényes a nyolc szó valamelyike! Próbáld minél pontosabban és részletesebben előhívni és elmondani, amit akkor, illetve később, már visszatekintve éreztél, gondoltál!

J

2. Feladat

- Olvasd el az *Újszövetségből A Tékozló fiú* történetét!

Majd így folytatta: „Egy embernek volt két fia. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát. Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve eltékozolta vagyonát. Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett. Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni. Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki. Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben - mondta -, én meg éhen halok itt. Útra kelek, hazamegyek apámhoz és megvallom: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be. Csakugyan útra kelt és visszatért apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta. Erre a fiú megszólalt: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz. Az apa odaszólt a szolgáknak: Hozzatok hamar a legrágább ruhát és adjátok rá. Az ujjára húzzatok gyűrűt, és a lábára sarut. Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek. Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot. Szólt az egyik szolgának és megkérdezte, mi történt. Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, hogy egészségben előkerült - felelte. Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött és kérlelte. De ő szemére vetette apjának: Látod, én annyi éve szolgállok neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy egyet mulathassak a barátaimmal. Most meg, hogy ez a fiad megjött, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, hizlalt borjút vágattál le neki. - Az mondta neki: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied. S illett vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd halott volt és

életre kelt, elveszett és megkerült.” (Luk 15,11 – 15,32)

b) Ki mondja el, és kik hallgathatják a történetet, vajon mi a történetmondó szándéka?

Jézus mondja el hallgatóságának tanítási szándékkal (történetmondó – hallgatóság: egyszerű emberek). Lukács idézi a Jézus által elmondott történetet, hogy megörökítse, lejegyezze (író – olvasó: Lukács evangéliumának olvasói)

c) A cím nélküli példázat így kezdődik: „Egy embernek volt két fia”. Ebben a mondatban hány történet ígérete rejlik?

Három történeté: apa, egyik fiú, másik fiú. Jellegzetes mesekezdet, magában hordja a konfliktus lehetőségét az apa és fiai, az apa és az egyik fiú, a két fiú, esetleg a család és a külvilág közt.

Vajon miért kapta a szöveg a hagyomány szerint *A tékozló fiú története* címet, címkét? Az értelmezői hagyomány a tékozló (bűnös ember) figuráját akarta középpontba állítani, a történet tanulságát az ő nézőpontjából kínálja olvasásra (a bűn megvallása, jó útra térés).

d) Vegyék számba, melyik szereplő milyen életelvet képvisel, mit tesz, mit tanul, mit lát be a példázatban!

Fiatalabb fiú: lázad, szakít a család hagyományaival, megsérti, elárulja a családi közösséget, szakít a múlttal, elhagyja otthonát, tékozol, belátja bűnét, hazatér, megvall, megkövet, visszatér a család képviselte értékrendhez.

Az idősebb fiú: engedelmes és kötelességtudó, szerepét kötelességnek, tehernek éli meg, nem érti sem testvérét, sem apját, „belül”, lelkében téved el: hiányzik belőle az együttérzés, a megbocsátó szeretet, harag van a szívében és féltékenység.

Az apa: elenged, vár-visszavár-megvár, megtart, befogad, szeret, együttérez, megbocsát, tanít és kiengesztel (idősebb fiú). Valójában az „Atya” megfelelője a parabolában.

e) Fejtsétek ki részletes értelmezéssel, mit jelent az apa állítása: „halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült”!

A család számára, a keresztény értékek szempontjából veszett el és halt meg a lázadásával, majd a család és a keresztény értékek szempontjából talált vissza a jó útra, bűnvallása, hazatérése egyben azt is jelenti, hogy a közösség számára megkerült, a közösségnek hasznos tagjává vált, tehát életre kelt.

f) Értelmezzétek a *tollak közepén* technikával Pilinszky János gondolatát: „Valamennyien tékozló fiúk vagyunk azzal a különbséggel, hogy egyesek az atyai háztól eltávolodó, míg mások már a visszavezető úton járnak.” (Egy lírikus naplójából)

A gyökerek, hagyományok ellen valamennyien lázadunk, nem ez a lényeges, hanem az, hogy belátjuk-e hibáinkat, tudunk-e azokkal szembenézni, tudjuk-e tévedéseinket, tévelygéseinket beismerni, vezekelni és bocsánatot kérni. A tékozló útját mindenki bejárja életében: östípus.

g) Felkérést kaptatok a történet mai környezetben játszódó megfilmesítésére. Készítsétek el a csoportotoknak megfelelő jelű jelenet *forгатókönyvét!*

Rendezzétek meg és adjátok elő a jelenetet!

A. A fiú bejelenti apjának: világot akar látni, kikéri örökségét és elhagyja a szülői házat.

- B. A fiú léha életet él, tékozol.
- C. Az otthon maradt testvér keményen dolgozik.
- D. Az otthon maradtak a család kötelékéből kilépő fiúról beszélgetnek.
- E. A fiú hazatér, és apja elé állva elmondja, mi történt, bocsánatot kér és ígéretet tesz.
- F. A hazatérő fiú és a magát sértve érző testvér először találkozik.

 Cselekvés (amit tesznek)	Dialógus (amit mondanak)	Gondolatok, érzések, testbeszéd (amit a szereplők gondolnak, éreznek, kifejeznek, miközben beszélnek, vagy a másikat nézik, hallgatják)			
		szereplő	szereplő	szereplő	szereplő

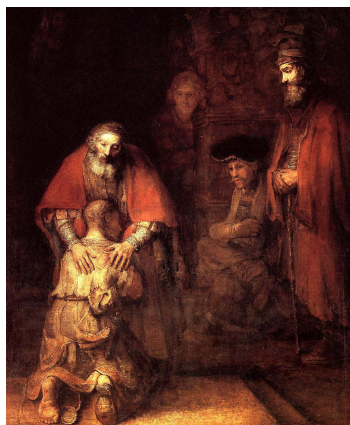

3. Feladat

- a) Gyűjts a *kockázás* technikájával minél több észrevételt Rembrandt híres Tétkozló-képéről! Az összehasonlításnál az olvasott bibliai szöveggel dolgozz!
- b) Beszéljétek meg a *kockázással* készített listáitokat a csoportban! „Ötletrablással”, más szint használva egészítsétek ki saját listáitokat!

A Henri Nouwen esszéreszletekben a tanulói észrevételek jó része nagy valószínűséggel benne van. Ezek a szövegek irányadóak lehetnek itt is a lehetséges válaszokhoz, de más meglátások is elképzelhetők.

- c) Írjatok közösen egy Rembrandt festészetét bemutató kiadványba tíz centis elemző ismertetést a kép csoportotoknak megfelelő jelű alakjáról!
 A-B. A fiatalabb fiú
 C-D. Az idősebb fiú
 E-F. Az apa

Rembrandt: A tétkozló fiú hazatérése, 1663

4. Feladat

- Olvasd el *kettéosztott napló*val a csoportjenednek megfelelő részletet Henri Nouwen *A tékozló fiú hazatérése* című könyvéből!
- Beszélgétek meg reflexióitokat a csoportban *az utolsó szó joga* technikával!
- Vessétek össze az esszé értelmezését saját képelemző írásotokkal!
Mondjátok állításairól saját véleményyt!
- Munkátok eredményét foglaljátok össze az osztálynak!

A-B.

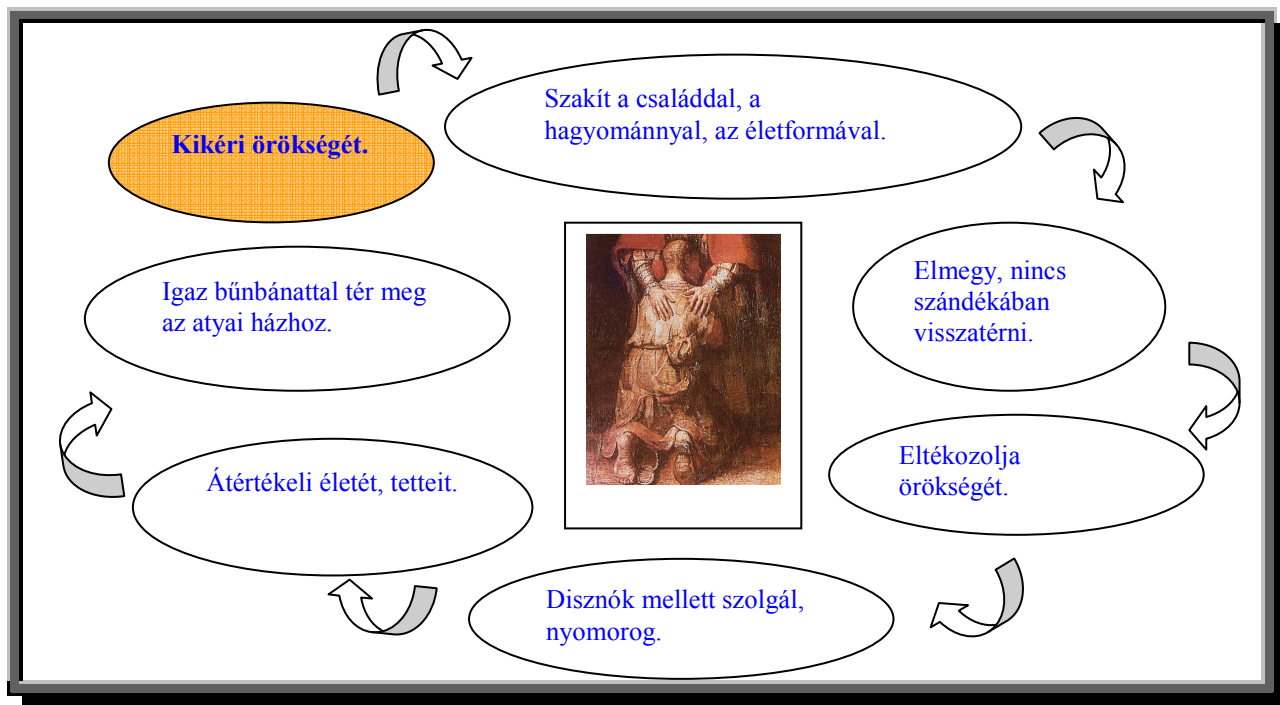
A [fiatalabb] fiú „távozása” tehát egy sokkal sértőbb cselekedet, mint amilyenek első olvasatra látszik. Szívtelen visszautasítása ez az otthonnak, ahol született és ahol táplálták, szakítás a legbecsesebb hagyománnyal, melyet féltve őriz a nagyobb közösség, melynek a fiú is része volt. Amikor Lukács azt írja, hogy „és egy távoli országba ment”, akkor sokkal többre utal annál, mint hogy egy fiatalember világot szeretne látni. Egy generációkon keresztül szent örökségként áthagyományozott élet-, gondolkodás- és cselekvésmóddal való drasztikus szakításról beszél. Több ez, mint tiszteletlenség, ez a család és a közösség nagy becsben tartott értékeinek elárulása. A „távoli ország” az a világ, ahol minden, ami otthon szentnek számít, értékét veszti. [...] Tékozló fiú vagyok minden alkalommal, amikor ott keresem a feltétlen szeretetet, ahol az nem található. Miért veszem egyfolytában semmibe azt a helyet, ahol az igaz szeretet található, és keresem olyan kitartóan máshol? Miért megyek el újra és újra otthonról, ahol Isten gyermekének, Atyám szeretett Fiának hívnak? Állandóan meglepődöm azon, ahogy Isten ajándékait – egészségemet, intellektuális és érzelmi képességeimet – sorozatosan arra használom, hogy jó benyomást tegyek az emberekre, helyeslést és dicséretet vívjak ki, s hogy jutalomért versenyezzek, ahelyett, hogy Isten dicsőségére fejleszteném őket tovább? Igen, gyakran a „távoli országba” viszem, és a kizsákmányoló világ szolgálatába állítom őket, mely nem ismeri fel igazi értéküket. Ez majdnem olyan, mintha be akarnám bizonyítani magamnak és a világnak, hogy nincs szükségem Isten szeretetére, hogy magam is elboldogulok, hogy teljesen független akarok lenni. A nagy lázadás rejlik ebben, az apa szeretetére mondott radikális „Nem!”, a kimondatlan átok: „Bárcsak meghalnál már!” A tékozló fiú „Nem!”-je Ádám eredendő lázadását visszhangozza: Isten visszautasítását, kinek szeretetéből teremtettünk, és kinek szeretete tart minket életben. Ez a lázadás űz ki engem a Paradicsomból, ez teszi elérhetetlenné az élet fáját. Ezzel a lázadással elherdálom magam a „távoli országban”. Újra megvizsgálom Rembrandt portréját a hazatérő fiatalabb fiúról, és most már látom, hogy sokkal többről van itt szó, mint az apa puszta könyörületességéről az önfejű fiú iránt. Ez a nagyszerű esemény, amit itt látok, a nagy lázadás végét jelenti.[...]

Itt feltárulnak az élet misztériumai. Annyira szeretnek engem, hogy szabadon elhagyhatom az otthonom. Az áldás kezdettől fogva jelen van. Én elhagytam, újból és újból elhagyom, de az Atya mindig tárt karokkal vár vissza, és újból fülembe súgja. „Te vagy az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik.” [...] A fiatalember, akit apja a karjában tart és megáld, szegény, nagyon

szegény ember. Önhittén, sok pénzzel a zsebében hagyta el otthonát, és eltökélte, hogy saját életét fogja élni távol apjától és közösségétől. Üres kezekkel tért vissza, eltékozolta mindenét: pénzét, egészségét, becsületét, jó hírét. Rembrandt nem hagy sok kétséget a fiú állapota felől. Fejét leborotválták. Már a múlté a hosszú, göndör haj, mellyel Rembrandt lefestette magát mint öntelt, dacos, tékozló fiút a bordélyházban. Feje, mint a rabé, kinek neve helyett száma van. Amikor egy férfi haját leborotváltják a börtönben, a hadseregben, a kollégisták között előfordul durva beavatási szertartás során vagy egy koncentrációs táborban, akkor egyéniségének egyik darabjától fosztják meg. A ruhák, melyeket Rembrandt ráad, alsóruhák, s alig fedik lesóványodott testét. Az apa és a jelenetet néző magas férfi bő, vörös köpenyegyet visel, mely rangot és méltóságot ad nekik. A térdeplő fiúnak nincs köpenye. A sárgásbarna, szakadozott alsóruházat éppen csak takarja kimerült, megviselt testét, melyből minden erő elszállt. Talpai hosszú és megalázó utazásról mesélnek. Bal lába, mely kicsúszott a saruból, sebhelyes. Jobb lába, melyet csak részben borít a szétnyírt saru, szintén szenvedésről és nyomorról árulkodik. A kisemmizett férfinak nincs már semmije, kivéve egy dolgot, a kardját. Méltóságának utolsó megmaradt ismertetőjegye az oldalán lógó rövid kard – nemességének szimbóluma. Megaláztatása közepette is ragaszkodott ahhoz, hogy még mindig az apja fia. Máskülönben eladta volna értékes kardját, fiú voltának szimbólumát. A kard azt mutatja nekem, hogy bár visszatértek a fiú úgy beszél, mint egy koldus, egy számkivetett, soha nem feledkezett meg arról, hogy az apja fia. Fiú voltának emléke és értéke volt az, mely végül rávette arra, hogy visszatérjen. (Balázs Katalin fordítása)

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

C-D.

A Tékozló fiú csendes szemlélésével töltött Ermitázs-beli órák alatt soha egy pillanatig sem kérdőjeleztem meg, hogy a hazatérő fiát ölelő apától jobbra álló férfi az idősebb fiú. [...] Kétségtelenül ő a fiatalabb fiú hazatérésének legfontosabb szemlélője. [...] A fő szemlélő, aki az apát figyeli, amint az átöleli hazatérő fiát, nagyon tartózkodónak tűnik. Az apára néz, de nem örül. Karjait nem nyújtja előre, nem mosolyog, nem fejez ki üdvözlést. Egyszerűen csak ott áll – a jelenet szélén –, és úgy tűnik, nem is akar közelebb jönni. [...] Nagy, üres hely választja el az apát és az idősebb fiút, ami feszültséget kelt és feloldásra vár. [...] A fő szemlélő távolságot tart, és láthatólag nem hajlandó részt venni az apai üdvözlésben. Mi zajlik a férfi belsejében? Mit fog tenni? Közelebb jön-e, hogy átölelje öccsét, ahogyan apja tette, vagy dühösen és elégedetlenül elmegy? [...] Rembrandt az idősebb fiút sok tekintetben az apához hasonlóan festette meg. Mindkettő szakállas, és nagy, vörös köpönyeg borítja vállukat. Ezek a külsőségek azt sugallják, hogy számos közös vonás van bennük, és ezt a közösséget kiemeli az idősebb fiúra eső fény, mely arcát közvetlenül apja fénylő arcával köti össze. De milyen fájdalmas különbség van a kettő között! Az apa hazatérő fia fölé hajol. Az idősebb fiú mereven áll, és ezt a testtartást csak hangsúlyozza a kezében tartott hosszú bot, mely a földet éri. Az apa köpenye széles és üdvözlő, a fiúé testére simulva lóg. Az apa előrenyújtja kezeit, és áldón érinti meg a hazatérőt, míg a fiú összekulcsolja és mellkasa közelében tartja kezeit. Mindkét arc meg van világítva, de az apa arcáról a fény keresztül folyik egész testén – főleg a kezein –, és ragyogó melegség dicsfényébe vonja a fiatalabb fiút. Az idősebb fiú arcán azonban a fény hideg és körülhatárolt. Alakja a sötétben marad, összekulcsolt kezei árnyékban vannak. A példázatot, amelyet Rembrandt megfestett, úgy is nevezhetnénk, hogy „Az elveszett fiúk példázata”. Nemcsak a fiatalabb fiú veszett el, aki otthonát elhagyva távoli országban kereste boldogságát, de aki otthon maradt, abból is elveszett ember lett. Külsőleg mindent megtett, ami egy jó fiú dolga, ám belsejében elcsatangolt apjától. Tette a dolgát, mindennap keményen dolgozott, teljesítette minden kötelezettségét, de egyre boldogtalanabb lett, és egyre jobban elveszett a szabadsága. [...] Furcsa, hogy ezt mondom, de szívem mélyén ismerem az önféjű fiú iránti irigység érzését. Ez az az érzés, mely akkor tör rám, amikor látom barátaimat, hogy nagyon jól érzik magukat, miközben olyan dolgokat tesznek, melyeket én elutasítok. Elítélendőnek, sőt erkölcstelennek bélyegeztem őket, ugyanakkor gyakran gondolkodtam azon, hogy nekem miért nem volt bátorságom véghezvinni ugyanazt vagy legalább egy részét annak, amit ők megtettek. [...] Az engedelmes és kötelességtudó élet, amire olyan büszke vagyok és amiért mások dicsérnek, néha tehernek tűnik, amit a vállamra tettem és ami azóta is nyom. [...] Az idősebb fiú sohasem hagyta el a szülői házat. Az apa mindenét megosztotta vele, mindennapi élete részesévé tette, nem tartott vissza tőle semmit. „Mindenem a tiéd”, mondja neki. Nem lehet ennél világosabb megfogalmazása az apa fia iránt érzett határtalan szeretetének. (Balázs Katalin fordítása)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

E-F.

Rembrandt szándéka teljesen eltért attól, hogy Istent úgy ábrázolja, mint aki a bölcs, öreg családfő szerepében tetszeleg. Minden a kezekkel kezdődött. A két kéz meglehetősen különböző. Az apa bal keze, mellyel a fiú vállát érinti, erős és izmos. A széttárt ujjak befedik a tékozló fiú vállának és hátának egy nagy részét. Némi nyomást is érzek, különösen a hüvelykujjnál. Úgy tűnik, ez a kéz nemcsak érint, hanem erejével meg is tart. Van ugyan gyengédség abban, ahogyan az apa bal keze megérinti a fiút, de ezzel együtt biztos fogás is járul hozzá. Mennyire más az apa jobb keze! Ez a kéz nem tart vagy fog, ez a kéz kifinomult, lágy és nagyon gyengéd. Az ujjak közel vannak egymáshoz, és eleganciát sugároznak. A kéz gyengéden nyugszik a fiú vállán. Simogatni, vigaszt nyújtani és megnyugtanni vágyik. Ez anyai kéz. [...] Amint felfedeztem az apa két keze közötti különbséget, egy új jelentésvilág tárult fel előttem. Az apa nem egyszerűen egy nagy pátriárka – apa és anya is egyben. Egy férfias és egy nőies kézzel érinti meg fiát. Az apa megtart, az anya simogat. Az egyik megerősítést ad, a másik vigasztal. Valóban Isten ő, akiben férfiség és nőiség, apaság és anyaság teljes mértékben jelen van. [...] Richard White barátom arra hívta fel figyelmemet, hogy míg az apa simogató, női keze a fiú mezítelen, sebesült lábával, addig az erős, férfias kéz a saruba bújtatott lábbal párhuzamos. Túlzás-e arra gondolni, hogy az egyik kéz a fiú sérülékeny oldalát védelmezi, a másik kéz pedig a fiú erejét támogatja, s vágyát, hogy életét helyrehozza? [...] Világossá lett számomra, hogy minden teológiai és spirituális igyekezetem ellenére sem voltam képes teljesen megszabadulni egy valamelyest fenyegető és félelmetes Atyaisten képzetétől. Mindaz, amit az Atya szeretetéről tanultam, nem volt tökéletesen elég

ahhoz, hogy ne mint felsőbb erőre gondoljak rá, akinek hatalma van felettem, s amit kedve szerint gyakorol. Isten rám irányuló szeretetét valamiképpen korlátozta Isten hatalmától való félelmem, és bölcsőbbnek tűnt a távolságtartás, még akkor is, ha hevesen vágytam a közelségére. [...] Rembrandt festménye és tragikus élete olyan kontextust teremtett számomra, melyben felfedezhettem, hogy a spirituális élet végső fázisában annyira el kell tudnom engedni az Atyától való minden félelmemet, hogy hasonlatossá válhassak hozzá. Mindaddig, amíg az Atya félelmet kelt, kívülálló marad, és nem lakozhat bennem. De Rembrandt, aki a legsebezhetőbb állapotában mutatta meg nekem az Atyát, hozzásegített ahhoz, hogy tudatosítsam magamban: végső hivatásom valójában az, hogy az Atyához váljak hasonlatossá, és mindennapjaimban éljem meg isteni együttérzését. Bár én vagyok mindkét fiú, nem az a feladatom, hogy fiú maradjak, hanem hogy az Atyává váljak. Egyetlen szülő sem vált apává vagy anyává anélkül, hogy először valaki fia vagy lánya ne lett volna, de minden fiúnak és lánynak tudatosan kell döntenie amellett, hogy túllép gyermekkorán, és apává, anyává válik mások számára. Nehéz és magányos lépés ez, [...] de elengedhetetlen a spirituális utazás beteljesítése szempontjából. (Balázs Katalin fordítása)

5. Feladat

- Hasonlítsd össze *halmazábrával* a két festmény tékozló figuráját! Térj ki a meztelenség, illetve átlátszóság kérdéskörére is!
- Írd meg választott képed tékozló alakjának *belső monológiát* 10-12 sor terjedelemben!

c) Beszélj meg *halmazábrádat* és *belső monológodat* pároddal!

Ferenczy Károly: *A tékozló fiú* (1892) és Ilyés Márta: *A tékozló fiú hazatérése* (2000) című képe

R

6. Feladat

Pilinszky János *Két "rendhagyó" szent* című esszéjében az *Evangélium* két kivételes szentjeként említi a Jézus mellett keresztre vert bűnözők egyikét, a jobb latort, akinek maga Jézus ígérte meg az üdvözülést, illetve a tékozló fiút. Esszéje zárlatában az erkölcsi ítéletalkotással kapcsolatban ezt írja: „Aki az *Evangéliumot fordított sorrendben olvassa, nem a kereszten függ, hanem a kereszt alatt kiabál. És nem igaz, hogy megérti a Szent Lator és a Tékozló Fiú szentségét. Az Evangéliumot fordítva olvasó szíve szerint az irigységtől sárga fiút ültetné az asztalfőre.*” (Új Ember, 1980. április 6.)

a) Hányféle jelentése lehet a „jobb lator” kifejezésnek?

Jézus jobb keze felől megfeszített, ennél sokkal valószínűbb: a jobb lelkű, a megtérni képes gonosztevő.

b) Szerintetek miként hozható kapcsolatba a jobb lator története a tékozlóéval?

Ha szükséges, olvassátok el a válaszhoz *Lukács evangéliuma* 23. fejezetének 32-43. versét!

Rendhagyó szentek: bűnösök, de képesek bűnbánatra, ezért nyitva áll előttük a bűnbocsánat, az üdvözülés lehetősége.

c) Értelmezzétek Pilinszky János költő gondolatát a fordítva olvasott *Evangéliumról*!

Az *Evangéliumot* nem a bűnös emberi megítélése felől kell olvasni Pilinszky szerint, hanem az együttérzés, megbocsátás, visszafogadás, vagyis a szeretet elve felől. A bűnös előtt is nyitva áll az üdvözülés lehetősége, ám ez az isteni illetékesség körébe tartozik. Összecseng: Mt 7, 1-2 versével: „*Ne ítélkezzetek, hogy fölöttetek se ítélkezzenek!*” (Rövidebben: *Ne ítélj, hogy ne ítéltes!*) „*Amilyen ítélettel ti ítélkeztetek, olyannal fognak majd fölöttetek is ítélkezni.*”

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Amilyen mértékkel mértek, olyannal fognak majd nektek is visszamérni.”

(„Itt egy nagyon alapvető emberi működést látunk leírva, nevezetesen: az ember mindent, ami körülveszi, amit lát, megítél. Mégpedig oly módon ítéli meg, hogy ez helyes, az pedig helytelen. Megítélheti úgy is, hogy igaz vagy nem igaz. Tetszik, nem tetszik. Hasznos, nem hasznos. Számptalan kategóriát állítunk fel, és természetesen azt hisszük, valami nagyon okos dolgot csinálunk. A baj csak az ezzel az ítélkezéssel, hogy nem vesszük észre – sőt, ha Jézus nem tanította volna, akkor ma sem tudnánk –, hogy közben egy világot építünk fel saját magunk számára. Amit mi helyesnek, igaznak ítélünk meg, azt követendőnek tartjuk, mi is aszerint cselekszünk. Amit helytelennek, rossznak, nem követendőnek ítélünk, attól pedig óvakodunk. Így az ember a helyesnek ítélt dolgokból építi fel az önazonosítását. Ráadásul úgy véljük, amint mi is megítéljük a minden pillanatbeli helyzetet, nyilván más is ugyanezt teszi. Mégpedig ugyanolyan szempontok szerint, mint mi. Következmény: a saját magunk által felállított normákról azt gondoljuk, hogy a másik ember is azok alapján ítél meg bennünket. Amit mi helytelennek tartunk, azt nem akarjuk elkövetni. Ha mégis elkövetjük, mondjuk véletlenül olyan helyzetbe kerülünk, hogy muszáj megtennünk, akkor úgy érezzük, rólunk is azt gondolják, helytelent teszünk. Például, ha véleményünk szerint „aki kalapban vezet, az maradi ember”, akkor ha a farkasordító hidegben kalapban kényszerülünk autót vezetni, azt fogjuk hinni, mások is azt gondolják rólunk: maradiak vagyunk. És bizony az élet meg fogja hozni mindnyájunknak, hogy bár tartózkodni szeretnénk az általunk helytelennek tartott dolgoktól, de sorra meg fognak „történni” velünk. Tehát így kell értenünk a „*ne ítélj, hogy ne ítéltes!*” szavakat.”) Vigh Tibor, <http://www.csipetnyi.hu/gondolatok/vigh/fejzet1.htm> [2011. 09. 09.]

- d) Hozzátok összefüggésbe Ilyés Márta alábbi képét a tékozló, illetve a jobb lator figurájával, valamint a Pilinszky-idézettel!
- e) Hogyan értelmezik Ilyés Márta alábbi képének címét? Milyen lehetőségeket hoz játékba a sorszámnev?

Ilyés Márta: *A harmadik lator*, 2006

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

7. Feladat

A tékozló fiú alakja, illetve maga a történet is archetípus: az egyetememes emberi kultúra egyik meghatározó alapfigurája és alaptörténete. Ezt mutatja, hogy a témának napjainkig meglehetősen sok újrafogalmazása született és születik mind a képzőművészetben, mind az irodalomban.

- Olvasd el a közölt parafrázisokat!
- Válassz ki egyet a feldolgozásokból! Keress 4-6 szempontot, majd értelmezd a művet a szempontok szerint!
- Észrevételeidet rögzítsd *fürtábrával*! Használd a következő számítógépes programot!
<https://bubbl.us/>

Pilinszky János: A tékozló fiú hazatérése

Itt lakott kétségtelenül.

Látod? Látom,
a mi fiúnk.

Ülj az ablakba, nézd a házakat,
aztán a szobát, falakat,
a jégveremnél hidegebb
éléskamrát, mosdóhelyet.
Most pedig induljunk haza.

Pilinszky János: Tékozlók

Nem a remény vitt. Az a csöpp meleg,
mely szürke, mint a gyurma, majd fehér,
és végül semmilyen.

A mosdófülkében a csap
éjjel-nappal nem enged elaludni.
Huzat van. Apád elfelejtett.

A fiúk hazatérnek.
A lányok soha.

Görgei Gábor: A tékozló fiú novellája

„Ez az én szerelmetes fiam,
akiben gyönyörködöm,

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

milyen remek, jólsikerült gyerek ez,
milyen fess, milyen szellemes,
hallottátok, mit mondott tegnap?
ennyi aranyköpés naponta, hihetetlen!
ha kéri, csak adjátok oda neki,
ha mondja, csináljátok meg neki,
nem is tudom, hogyan lehet valaki
ennyire tökéletes,
fejben számol és győz minden tornaversenyen,
nézzétek ezt a kisportolt alakot,
nem csoda, hogy a lányok egytől egyig,
kár, hogy ezen a vidéken nincs tél
és nem műkorcsolyázhat, világbajnok lehetne,
mondhatom, anyukám, remekbeszabtuk ezt a gyereket” –
A csömör egyik megszentelt pillanatában
elszökött a szülői házból,
tetvekkal hált, árokban aludt,
meghempergett a lelki sárban,
koldult vagy lopott, ahogy kedve szottyant,
ha nagyon megéhezett
gyorsan megölt egy gazdag öregasszonyt,
de amikor egyszer félig agyonverték
egy csehóban,
elhatározta, titokban visszatér
a szülői házba,
felvételét kéri a szolgák közé,
hogy ismeretlenül,
de tisztességben élhessen otthon,
úgy elváltozott, hogy senki sem tudja majd, ki ő,
az lesz csak a boldogság, dolgozni otthon,
levesbe kenyeret mártogatni,
este fáradtan aludni térti
az alagsorban –
Hazatért, felvették lóvakarónak.
Egy napon az apja, szerető apja
szeme megakadt a csontsovány lóvakarón,
addig nézte áthatóan,
míg előtte állt az ő fia,
zokogva ölelte át a roncsot,
behurcolta a házba,

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

megfürdette, felöltöztette,
és nyomban koktélpártit rendezett,
bemutatta a megtért fiút,
aki remekül kiállta a próbát,
aki a sárban és nyomorban is remek volt,
aki egyáltalán és mindenestül
velejeig remek –
s a vendégek csobogó tapsa közben
a remek fiú motyog magában
„Látod, te marha, kezdődik minden előlről” –

Tolnai Ottó: A tékozló fiú hazatérése

A szikes mezőn (az idegenek mindig azt hitték: havas, erőnek erejével labdát akartak gyúrni a sóból) hálóikkal éppen az olaszoknak fogták a nyulat, amikor apám fejében néhány ér eldugult. Úgy rémlett, ő szaladt a hálóba, a NAGY HALÁSZ hálójába. Barátai és az olaszok, akik mintha valamelyik gyár vadászöltönyét reklámozták volna a szikes mezőn, azt hitték, viccel, a nyulakat utánozza, s jót nevettek. Nézzétek, mondta az egyik hajtó, megöszült, mint ijedségében a nyúl.

– Hányszor szándékoztam már ellenőrizni valamelyik szakkönyvben, mitől is öszülnek az ártatlan állatok. Még a mai napig sem ellenőriztem, pedig könyveim legnagyobb hányada az állatokról szól, mintha az Ember titkának kulcsát már régen megszüntem volna keresni...

Sziránczó, őrzítő-lila lámpájú autó száguldott el velem, mivel a szikes mezőtől egyenlő távolságra voltak a városok, pontosan nem tudták, melyik város melyik kórháza felé.

Úgy látszik, kissé megkésve látogattam meg, fiúgyermekemmel, asszonyommal. Míg eljutott hozzám a hír, míg erőt gyűjtöttem az utazáshoz, ugyanis a halál közelsége napokra hintaszékembe kényszerített, majd tíz nap múlt el. Milyen gyorsan múlnak ilyenkor a napok, legalábbis mintha a mi napjaink volnának megszámlálva!

Anyám sírt, apám sírt, amiért nem látogattam meg.

Rettegve, csukladozó lábakkal nyitottam be a kórterembe. Mintha a szikes mezőn állították volna fel az ágyakat, a betegek a hálóban, a NAGY HALÁSZ hálójában nyöszörgő ősz nyulakra emlékeztettek, az apró lámpák meg a felhő takarta csillagokra.

Sorba jártuk az ágyakat (néhányik beteg erős szíjjakkal volt az ágyhoz kötözve, néhányik betegen kúnyi sebek tátongtak), de sehol sem találtuk őt. Előlről kezdtük. Még az ágyak alá is belestünk. Hiába. Kissé talán fel is lélegeztem, hiszen nincs kizárva, el sem tudtam volna viselni a viszontlátás magas hőfokát. Már kifelé indultunk, amikor, közvetlenül az ajtó melletti ágyból, egy idős, bajszos viaszfigura, meglepő fürgeséggel, nyakamba ugrott. Mire észhez tértem, már késő volt. Gondoltam, a következő pillanatban biztosan kapcsolni fog, összetévesztett valakivel. De nem. Asszonyom karjából kitepte fiúgyermekünket, sírva csókolgatta, majd a bal kezével feleségemet is hervadt szőrzetű, csont és bőr mellére vonta.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Még mindig bizakodtam, észreveszi tévedését, annál is inkább, mivel deréig érő, piros szakállam miatt nehezen lehet összetéveszteni valakivel, sőt örök életemben azon ravaszkodtam, fáradoztam, össze ne tévesszenek engem senki fiával. Még feleségem, fiúgyermekem fekete bőre (valahol Afrikában szedtem fel őket) sem térítette észhez.

Erőszakkal ágyára ültetett bennünket. Míg törökülésben elfogyasztotta az ajándékokat, elszívta hosszú cigarettáimat, meg kellett ígérnem, most már végképp itthon maradok, be kellett vallanom, beláttam, mégiscsak itthon az én helyem, mellette, hiszen ő már régen megbocsátott nekem... Mondta ő megboldogult anyámnak, akármennyit is kell várnia, ő ki fog engem várni... Gyerekkoromról mesélt, kivehetetlen fényképeket szedett elő véres párnájából.

Már hajnalodott, amikor nagy nehezen elaludt, és mi futólépésben elhagytuk a kórház épületét.

8. Feladat

A konform társadalom szemében a beat korszak „tékozlói” voltak az első együttesek „lázadó” fiatal zenészei és közönsége. Hallgassátok meg az Omega 1969-es *Tízezer lépés* című albumáról a *Tékozló fiúk* című dalt a You Tube-on!

<http://www.youtube.com/watch?v=ssQKpO6HssY>

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

9. Feladat

- a) A „legek” listájának elkészítésével tekints vissza a témában megtett tanulási-megértési utadra!

A legfontosabb tapasztalatom:

A legfontosabb gondolatom:

A legfontosabb kérdésem:

A számomra legérdekesebb feladat:

A legkellemesebb pillanatom:

A legunalmasabb perceim:

A legjobb szöveg:

A legjobb kép:

A legkedvesebb beszélgetőpartnerem:

- b) Írj le három észrevételt a saját munkádról, amelyek azt bizonyítják, hogy sikeres és tartalmas, társaid számára is hasznos volt, amit csináltál, mondtál, ahogy a többiekkel együtt dolgoztál!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

- c) Írj le három önkritikus észrevételt a munkáddal kapcsolatban, olyan tényezőket, amelyekre dolgozni, javítani szeretnél!
- d) Rajzolj egy dicséretkártyát és küldd el a munkatársaid közül annak, akitől valamilyen szempontból a legtöbbet tanultál, akivel valamiért jó volt együtt dolgozni!

10. Felhasználható irodalom:

1. PETHŐNÉ NAGY Csilla: *Módszertani kézikönyv – Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában*, Korona Kiadó, 2005.
2. HORKAY HÖRCHER Ferenc: *Apa és fia. Jegyzetek Rembrandt: A tékozló fiú hazatérése című képeről*, <http://www.vigilia.hu/2003/3/horkay.htm> [2011. 09. 01.]
3. NOUWEN, Henri J. M.: *A tékozló fiú hazatérése. Egy hazatalálás története*, Ursus Libris, 2001.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV